

Suverenlik bir dövlətin daxili və xarici siyasətində tam müstəqil və sərbəst olması deməkdir. Bu anlayış, hüquqi, siyasi, həm də mədəni mənada işlədilir.

Hüquqi baxımdan suverenlik o deməkdir ki, dövlətin qanunvericilik, icra və məhkəmə orqanları yalnız Konstitusiyaya və qanunlara tabe olur.

Siyasi baxımdan suverenlik isə dövlətin öz ərazisində vətəndaşları üzərində ali hakimiyyətə sahib olması və digər dövlətlərlə bərabərhüquqlu münasibətlər qurmasıdır. 1995-ci ildə qəbul edilən Konstitusiyaya ölkəmizin suveren hüquqi dövlət olduğunun göstəricisidir. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin 19 sentyabr 2024-cü il tarixli Sərəncamı ilə 20 sentyabr gününün Azərbaycan Respublikasında "Dövlət Suverenliyi Günü" kimi qeyd olunması göstərir ki, Konstitusiamızın əsas qayəsi olan ərazi bütövlüyü və suverenliyini tam bərpa edən ölkəmiz Konstitusiyanın tələblərinə və suveren hüquqlarına əsaslanaraq qarşıda duran strateji hədəflərə doğru əmin addımlarla irəliləyir. Müstəqil və suveren ölkədə yaşamaq hər bir vətəndaşa nəşib olmur. Xalqımız Vətən müharibəsində və 2023-cü ilin 19-20 sentyabrında aparılan antiterror tədbirləri zamanı Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşərək qələbə qazandı, Azərbaycan öz ərazisində suverenliyini bərpa etdi.

Bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti ərazi bütövlüyünü, suverenliyini qoruyan, tam təmin edən bir ölkəyə çevrilib. Ölkəmizin belə bir şərəfli, məsuliyyətli bir dönməndə siyasi suverenliklə bərabər, mədəni suverenliyin əhəmiyyəti, əsasları, qorunması yolları haqqında da danışmaq yerinə düşər. Bəs mədəni

suverenlik dedikdə nə başa düşülür? Əgər siyasi suverenlik bir dövlətin öz ərazisində müstəqil şəkildə idarə olunmaq hüququdursa, mədəni suverenlik hər bir xalqın və dövlətin öz mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini qorumaq və inkişaf etdirmək hüququna sahib olması deməkdir.

Aydın məsələdir ki, bu hüquq yalnız siyasi qərarların qəbul olunması ilə məhdudlaşmır, həmçinin mədəni dəyərlərin qorunmasına və təşviqinə şərait yaradır. Beləliklə, siyasi suverenliyi mədəni suverenliyin həyata keçməsi üçün əsas zəmin hesab etmək olar. Siyasi cəhətdən müstəqil olan ölkələr belə qloballaşma səbəbi ilə mədəni təsirlərə məruz qalırlar. Bu zaman mədəni suverenlik, yəni öz mədəniyyətini xarici təsirlərdən qorumaq bacarığı siyasi qərarlarla dəstəklənməlidir.

Mədəni suverenlik hər bir xalqın və dövlətin öz mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini qorumaq və inkişaf etdirmək hüququna sahib olmasını təsbit edir. Bu isə xalqın kimliyinin, tarixinin, gələcəyinin qorunmasında vacib amildir. Qloballaşan dünyada mədəniyyətlərarası təmaslar artdığı üçün milli mədəniyyətlərin özünəməxsusluğunu, unikallığını, identikliyi qorumaq daha da müəkkəbləşir. Mədəni suverenlik olmadığı təqdirdə bir xalqın identifikasiya kodları hesab olunan dil, adət-ənənələr, milli kimlik zamanla itə bilər. Çünki qloballaşan dünyamızda çox vaxt domi-

nant mədəniyyətlər başqalarını sıxışdırıb kənara çıxara bilir. Belə olduqda isə mədəni suverenlik yerli mədəniyyətlərin bu prosesdə yoxa çıxmasını təmin edir. Həmçinin bütün mədəniyyətlərin dəyərli olduğunu vurğulayır, təkə dominant olanı deyil, millətlər, dinlər arasında qarşılıqlı hörməti, tolerant münasibəti aşılayır. Mədəni suverenlik əhatəli şəkildə təbiiq olunarsa, öz kimliyinə sadıq qalan, bütün mədəniyyətlərlə əlaqə qura bilən daha güclü və dayanıqlı millətlərin formalaşmasına kömək edər.

Mədəni suverenlik bir neçə sahədə özünü göstərir:

Milli kimliyin qoruyucusu: Heydər Əliyev və mədəni suverenlik

Milli dilin qorunması və inkişafı - dil bir millətin daşıyıcısıdır. Dilin zəifləməsi milli kimliyin zəifləməsinə səbəb ola bilər, adət-ənənələrin yaşadılması - xalqın minilliklərboyu formalaşmış adət-ənənələri onun mədəni ruhunun təzahürüdür. İncəsənət və ədəbiyyatın inkişafı - musiqi, rəsm, ədəbiyyat və digər sənət növləri mədəniyyətin ifadə formalarıdır və onların qorunması mühüm əhəmiyyət daşıyır, tarixi və mədəni irsin qorunması - muzeylər, abidələr və tarixi məkanlar xalqın keçmişinin canlı şahidləridir.

Mədəni suverenlik hər bir xalqın milli dəyərlərini, dilini, tarixi yaddaşını, adət-ənənələrini qoruma və inkişaf etdirmə haqqıdır. Muzeylər isə bu dəyərlərin qorunmasında və gələcək nəsillərə ötürülməsində mühüm rol oynayan mədəniyyət məbədləridir. Bu baxımdan, muzeylər mədəni suverenliyin qorunmasında strateji əhəmiyyətə malikdir. Muzeylər sadəcə hansısa bir əşyanın saxlandığı məkan deyil, həm də

hər bir millətin tarixinin, mədəniyyətinin, düşüncə tərzinin nümayiş olunduğu məkandır. Muzeylər mədəni irsi sənədləşdirir və qoruyur, onun vasitəsilə xalqın keçmişini öyrənir, unudulmağa qoymur, sərgilənən eksponatlar, təşkil edilən sərgilər, xalqın dəyərlərinə xidmət edir. Vacib məqamlardan biri isə gənclərdə milli kimlik, mədəni irs haqqında bilikləri, məlumatları aşılamaq üçün ən effektiv vasitələrdən biridir. Burdan aydın olur ki, muzeylər bir sıra vacib

funksiyaları yerinə yetirir: tarixi yaddaşın qorunması, milli dəyərlərin təbliği, təhsil və maarifçilik.

Qloballaşan və dəyərlərin daimi dəyişdiyi kiçik mədəniyyətlərin assimilyasiyaya uğrama təhlükəsinin artdığı bir dövrdə muzeylər öz mədəni sərvətlərini qoruyurlar.

Bu mədəni sərvətlərin qorunması və gələcək nəsillərə ötürülməsi dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən biridir. Xüsusilə ümummilli lider Heydər Əliyevin bu sahədəki xidmətləri əvəzsizdir. Ulu öndər mədəni irsin qorunmasına bütün fəaliyyəti boyu böyük diqqət yetirmiş, məhz Onun rəhbərliyi dövründə mədəniyyət sahəsi dövlət siyasətinin əsas prioritetlərindən birinə çevrilmişdi. Heydər Əliyev hər zaman vurğulayırdı ki, milli mədəniyyət xalqın varlığının və gələcəyinin əsasıdır. Ulu öndər tərəfindən Qarabağ bölgəsinin tarixi və mədəniyyətinə xüsusi diqqət ayrılmışdır. Bu siyasət Prezident İlham Əliyev tərəfindən cənnət Qarabağımızda 2020-ci il-

də əldə edilən Böyük Zəfərdən sonra uğurla davam etdirilir. Məhz ulu öndərin uzaqqörən siyasəti, mədəniyyətə və ədəbiyyata verdiyi dəyər nəticəsində hələ SSRİ dövründə, 1982-ci ildə Şuşada böyük şair Vaqifin şərəfinə məqbərənin ucaldılması geniş əks-səda doğurmuşdur. Sovetlər dönməndə Qarabağ xanlığının baş vəzirli olmuş şəxs üçün məqbərə ucaltmaq sıradan bir hadisə deyildi. Bu layihə təkə bir abidənin tikintisi deyil, həm də Vaqifin təmsalında Azərbaycanın zəngin ədəbi irsinə, Qarabağ mədəniyyətinə verilən yüksək dəyərin ifadəsi idi. Dahi Liderin mədəni dəyərlərə, milli kimliyin qorunmasına verdiyi töhfə bunlarla bitmir. 1982-ci ildə Heydər Əliyev misli görünməmiş bir addım atmış, repressiya qurbanı filosof-şair Hüseyn Cavidin məzarını uzaq, şaxtalı Sibirdən doğma Vətənə gətirərək, ulu Naxçıvan torpağında təntənəli şəkildə dəfn etmiş, burada şairin şərəfinə məqbərə ucaldılmış və ailə üzvləri də burada dəfn olunmuşlar. Həmçinin Bakıda Cavidin 1920-1937-ci illərdə yaşadığı evdə muzeyi təsis edilmişdir. Ümummilli lider hər zaman milli kimliyin qorunması, təbliği olunması, mədəni irsin sənədləşdirilməsi, tarixi yaddaşın saxlanması, təqdim və təbliği olunması kimi vacib məqamları hakimiyyəti illərində mədəni suverenliyin əsas subyekti kimi qəbul etmişdir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin milli mədəniyyətə və mənəvi dəyərlərə verdiyi yüksək qiymət Azərbaycan xalqının bu gün mədəni irsi ilə fəxr etməsinə zəmin yaratmışdır. Onun müəyyən etdiyi yol, bu sahədə möhkəm təməllər üzərində qurulmuş mədəni siyasət, bu gün də prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Nübar MƏMMƏDOVA,
Hüseyn Cavidin Ev-Muzeyinin əməkdaşı.